

УДК 338.434:336.777

Олійник О.В.*доктор економічних наук,
професор, завідувач кафедри фінансів
Харківського національного аграрного університету імені В.В. Докучаєва***Руденко Є.М.***кандидат економічних наук,
старший викладач кафедри фінансів
Харківського національного аграрного університету імені В.В. Докучаєва*

ЗАСТОСУВАННЯ ВКСЕЛЬНИХ РОЗРАХУНКІВ У СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ УКРАЇНИ

У статті проведено дослідження вексельного обігу на ринку цінних паперів України, проаналізовано основні тенденції фондового ринку і місце векселів серед позабіржових фінансових інструментів. Приділено увагу законодавчій регламентації вексельного обігу в Україні. Висвітлено переваги вексельного кредитування та застосування вексельних розрахунків, зокрема у сільськогосподарських підприємствах, у сучасних умовах.

Ключові слова: цінні папери, біржові і позабіржові фінансові інструменти, простий вексель, переказний вексель, фондовий ринок, сільськогосподарські підприємства.

Олейник А.В., Руденко Е.М. ПРИМЕНЕНИЕ ВКСЕЛЬНЫХ РАСЧЕТОВ В СЕЛЬСКОМ ХОЗЯЙСТВЕ УКРАИНЫ

В статье проведено исследование вексельного обращения на рынке ценных бумаг Украины, проанализированы основные тенденции фондового рынка и место векселей среди внебиржевых финансовых инструментов. Уделено внимание законодательной регламентации вексельного обращения в Украине. Освещены преимущества вексельного кредитования и применения вексельных расчетов, в том числе в сельскохозяйственных предприятиях, в современных условиях.

Ключевые слова: ценные бумаги, биржевые и внебиржевые финансовые инструменты, простой вексель, тратта, фондовый рынок, сельскохозяйственные предприятия.

Oliiynk O.V., Rudenko Ye.M. APPLYING OF BILL OF EXCHANGE IN PAYMENTS IN AGRICULTURE UKRAINE

In the article investigated of promissory notes circulation in the securities market of Ukraine, analyzed the main trends of the stock market and a place including promissory notes of OTC financial instruments. Paying attention to legislative regulation of promissory notes circulation in Ukraine. The studying the benefits of promissory notes and applying promissory note in payments in modern conditions, including in agricultural enterprises.

Keywords: securities, exchange-traded and OTC financial instruments, promissory notes, bill of exchange, stock market, agricultural enterprises.

Постановка проблеми. В умовах фінансової нестабільності, скорочення обсягів інвестицій, обмежених можливостей залучення кредитних ресурсів значного поширення набуває проблема пошуку обігових коштів і забезпечення платоспроможності вітчизняних підприємств. Особливо гостро на сьогоднішній день ці питання стоять перед сільськогосподарськими товаровиробниками, де взаємні неплатежі призводять до дефіциту обігових коштів, їх низької оборотності та низької платіжної дисципліни. Одним з можливих шляхів вирішення цих проблем є застосування розрахунків векселями у господарській діяльності сільськогосподарських підприємств. Введення в практику діяльності сільськогосподарських підприємств вексельних розрахунків для подолання кризи дефіциту грошових коштів нині є дуже актуальним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням теоретичних і прикладних аспектів вексельного обігу присвячено численні наукові праці вчених-економістів, серед яких: М.М. Єрмошенко [3], О.Г. Череп [4], В.М. Коваль [5] та інші, у працях яких висвітлено концептуальні основи формування вексельного обігу в Україні та його нормативно-правове регулювання. Проте питання застосування вексельних розрахунків у сільськогосподарських підприємствах, де брак обігових коштів і криза неплатежів потребують подальшого наукового обґрунтування.

Формулювання цілей статті. Метою статті є дослідження вексельних розрахунків в Україні і, зокрема, можливостей їх застосування в господарській діяльності сільськогосподарських підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження. Вексельна форма розрахунків не знайшла значного поширення у вітчизняній економіці з низки причин, але використання векселів має цілу низку переваг порівняно з іншими формами розрахунків. Якщо звернутися до історії вексельного обігу в нашій країні, то з моменту його появи в Україні минуло вже понад сімдесят років.

Радянський Союз, у складі якого тоді ще була Україна, приєднався до Женевської вексельної конвенції у 1937 році. Однак вексельний обіг був формальним, оскільки нормативна база комерційного кредиту і тоді і до цього часу не була раціонально використана для розробки ефективного механізму вексельного обігу. Зараз він є доволіною справою ініціативних комерційних банків України, хоча розвиток комерційного кредиту є одним із чинників, який зумовлює відновлення в країні грошового забезпечення товарного обороту. Обіг комерційних векселів обмежений сумою дійсно вироблених товарів, у той час як випуск паперових грошей припускає можливість товарно-грошової незбалансованості, внаслідок чого знижується вартість кожної окремої паперової грошової одиниці. При цьому вартість загальної грошової маси готівкових грошей не змінюється [3, с. 20].

Таким чином, обіг векселів позитивно впливає на макроекономічну ситуацію в країні, у певній мірі здійснює стабілізуючий вплив на національну грошову одиницю і особливо є виправданим в умовах політичної та економічної нестабільності в державі.

Особливості сільського господарства об'єктивно зумовлюють необхідність впровадження у цьому сек-

Таблиця 1

Загальний обсяг операцій з цінними паперами на фондовому ринку України у 2005–2012 рр., млрд грн

Вид цінних паперів	2005 р.	2006 р.	2007 р.	2008 р.	2009 р.	2010 р.	2011 р.	2012 р.
Акції	179,79	225,65	283,54	352,82	470,73	556,25	636,07	591,86
Державні облигації	27,32	40,85	59,86	62,49	98,99	354,12	855,55	1217,06
Облигації підприємств	32,62	62,38	134,73	205,21	81,13	69,50	103,70	124,89
Облигації місцевих позик	2,23	2,85	4,31	2,20	0,66	0,50	1,67	7,48
Інвестиційні сертифікати	5,72	14,24	40,43	43,94	76,31	115,49	114,42	137,74
Векселі	133,12	142,23	212,64	191,84	268,76	316,11	358,28	412,08
Деривативи	2,02	0,26	0,15	0,27	0,10	3,75	23,99	24,91
Інші	20,94	4,32	18,65	24,65	70,58	125,66	77,42	14,85
Усього	403,8	492,8	754,3	883,4	1067,26	1541,38	2171,10	2530,87

Джерело: Аналітичний огляд ринку облигацій України за 2013 рік [Електронний ресурс] // Національне рейтингове агентство «Рюрік». – Режим доступу: <http://rurik.com.ua>

торі економіки нижчих процентних ставок за кредити порівняно з іншими її галузями. Низька оборотність оборотних засобів підприємств АПК і особливо аграрних підприємств робить для них кредит дорожчим, ніж для інших галузей економіки, де швидше обертання оборотних засобів збільшує грошові надходження, і цим здешевлює кредит. Ця проблема ускладнюється низькою прибутковістю аграрних підприємств і високими процентними ставками за кредит в Україні [5, с. 181].

Дослідження обсягу вексельного обігу на фондовому ринку України (табл. 1) показало, що у 2005–2009 рр. векселі займали друге місце після акцій за обсягами торгів на ринку цінних паперів.

Обсяг операцій з торгівлі векселями зріс за цей період у 2 рази: з 133,12 млрд грн у 2005 р. до 268,76 млрд грн у 2009 р. Починаючи з 2010 р. починає дуже стрімко зростати обсяг торгів державними облигаціями, суттєво пошавилася торгівля інвестиційними сертифікатами. Проте і в період з 2010 по 2012 рр. стійка тенденція до зростання обсягів торгівлі векселями зберігається. У 2012 р. було здійснено операцій з векселями на фондовому ринку України загальним обсягом на 412,08 млрд грн. Все це свідчить про вагоме місце векселя як фінансового інструменту на фондовому ринку.

Щоб більш повно оцінити місце векселів на ринку цінних паперів України та проаналізувати сучасні економічні тенденції торгівлі цінними паперами, варто дослідити також структурне співвідношення окремих фінансових інструментів на фондовому ринку (рис. 1).

Незважаючи на те, що в абсолютному відношенні обсяг операцій з векселями на ринку цінних паперів щороку зростає, у відсотковому відношенні частка вексельного обігу неухильно знижується, поступаючи державним облигаціям, які у 2012 році становили 48,1% від загального обсягу виконаних договорів, у той час як частка векселів складала 16,3%. У 2013 р. частка векселів знизилася до критичного рівня – 0,2%, при цьому стрімко зріс обсяг операцій з інвестиційними сертифікатами: з 5,4% у 2012 до 29,6% у 2013 р.

Векселі відносяться до позабіржових фінансових інстру-

ментів, поряд з ощадними та депозитними сертифікатами, заставними та іпотечними цінними паперами, тому доцільно розглянути їх місце серед цих видів цінних паперів (табл. 2).

Таблиця 2

Динаміка і структура обсягів торгів позабіржовими фінансовими інструментами на ринку цінних паперів у 2010–2012 рр.

Вид фінансового інструмента	Обсяг торгів, млрд грн			Структура, %		
	2010	2011	2012	2010	2011	2012
Вексель	316,11	358,28	412,08	20,56	16,50	16,28
Ощадні (депозитні) сертифікати	124,89	76,72	13,59	8,12	3,53	0,54
Заставні цінні папери	0,51	0,65	1,24	0,03	0,03	0,05
Іпотечні цінні папери	0,26	0,07	0	0,02	0,00	0,00
Загальний обсяг торгів на ринку цінних паперів	1537,79	2171,10	2530,87	100,00	100,00	100,00

Джерело: Побудовано автором на основі [6]

Можна зробити висновок, що серед позабіржових фінансових інструментів найбільша частка обсягу торгів припадає на векселі, що свідчить про зрос-

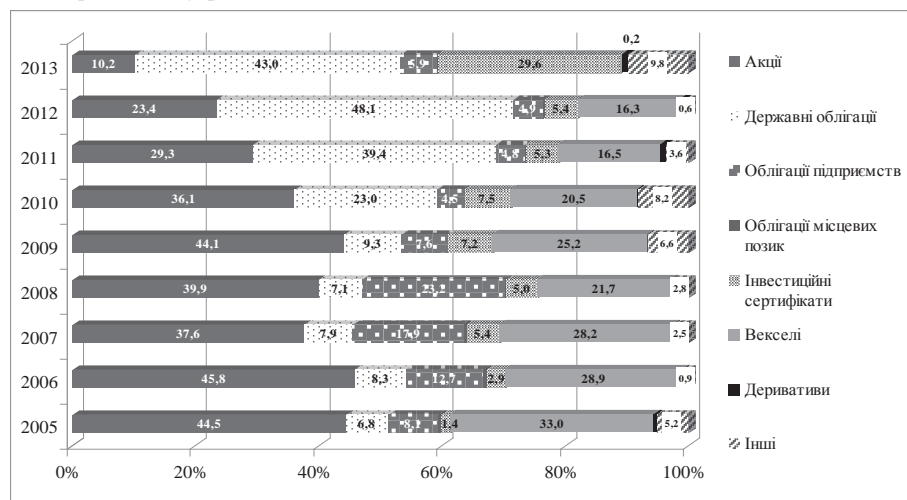

Рис. 1. Обсяг виконаних договорів торговцями цінних паперів в Україні за 2005–2012 рр., %

Джерело: Побудовано автором на основі [6]

тання їх значення як засобу розрахунків. Так, питома вага операцій з векселями становила у 2010 р. 20,56% від загального обсягу торгів на ринку цінних паперів, у 2011 р. їхня частка знизилася до 16,5%, а у 2012 р. – до 16,28% обсягу торгів.

Попри деяке зменшення частки векселів у загальному обсязі торгів, вони все ж займають найбільш вагому частку порівняно з іншими позабіржовими фінансовими інструментами. Така ситуація, зокрема, може бути пов'язана з низкою переваг вексельного обігу.

Комерційні векселі, на відміну від паперових грошей, видаються по суті лише під здійснені угоди і, отже, вони не можуть бути випущені в обіг у надлишковій кількості. Курс паперових грошей примусово встановлюється державою і, як правило, є завищеним. Тому їхнє знецінення є прихованим і проявляється тільки у зростанні цін та в інших інфляційних тенденціях. Навпаки, курс векселя є реальним інструментом і складається під впливом низки суб'єктивних та об'єктивних чинників, зокрема, видів і особливостей економічних контрагентів, загальноекономічної кон'юнктури в цілому, попиту і пропозиції кредитних ресурсів тощо. Зниження або втрата номінальної вартості одних векселів не зачіпає решти векселів. Таким чином, вексельний обіг більш еластичний, ніж обіг паперових грошей [3, с. 20-21].

Крім позитивного впливу на макроекономічні процеси, вексель є дієвим інструментом і на рівні комерційних підприємств. Вексельна форма розрахунків у повній мірі відповідає одному із найбільш важливих критеріїв: гарантує оплату поставальнику товарів і послуг. Адже вексель у Законі України «Про цінні папери та фондовий ринок» визначено як цінний папір, який посвідчує безумовне грошове зобов'язання векселедавця або його наказ третій особі сплатити після настання строку визначену суму власнику векселя (векселедержателю) [1]. Таким чином, грошове зобов'язання за векселем є безумовним і гарантує оплату незалежно від обставин та умов угоди.

У більшості країн світу з ринковою економікою в разі оголошення фірми-боржника за векселем банкрутом, з реалізації її активів покриваються, в першу чергу, всі вексельні претензії до неї, незалежно від строків платежу за ним. Тому платіж за векселем має безперечний та першочерговий характер. Чим вищий рівень економії грошей у платіжному обігу, тим він стійкіший, тому при проведенні безготівкових розрахунків шляхом передачі боргів за допомогою векселя досягається економія не тільки грошей, а й часу на проведення розрахунків, знижуються втрати від інфляції, закріплюються господарські зв'язки [4, с. 100].

Необхідно зазначити, що вексельний обіг в Україні на сьогоднішній день досить чітко регламентований, причому не лише загальнодержавними нормами, а й у відповідності з міжнародними правилами вексельного обігу і розрахунків. Законодавство України про обіг векселів складається із таких нормативно-правових актів:

- Женевської конвенції 1930 року, якою запроваджено Уніфікований закон про переказні векселі та прості векселі, з урахуванням застережень, обумовлених додатком II до цієї Конвенції;

- Женевської конвенції 1930 року про врегулювання деяких колізій законів про переказні векселі та прості векселі;

- Женевської конвенції 1930 року про гербовий збір стосовно переказних векселів і простих векселів;

- Закону України «Про цінні папери і фондовий ринок»;

- Закону України «Про приєднання України до Женевської конвенції 1930 року, якою запроваджено Уніфікований закон про переказні векселі та прості векселі»;

- Закону України «Про приєднання України до Женевської конвенції 1930 року про врегулювання деяких колізій законів про переказні векселі та прості векселі»;

- Закону України «Про приєднання України до Женевської конвенції 1930 року про гербовий збір стосовно переказних векселів і простих векселів»;

- Закону України «Про обіг векселів в Україні»;

- інших, прийнятих згідно з вищевказаними, актів законодавства України.

Видавати переказні і прості векселі, згідно із Законом України «Про обіг векселів в Україні», можна лише для оформлення грошового боргу за фактично поставленими товарами, виконаними роботами, наданими послугами, за виключенням фінансових банківських векселів, фінансових векселів Фонду гарантування вкладів фізичних осіб та фінансових казначейських векселів [2].

Принцип вексельного кредитування полягає в тому, що підприємство-позичальник розраховується зі своїми кредиторами не реальними грошовими ресурсами, а банківськими зобов'язаннями заплатити у визначений термін визначену суму, оформлену у вигляді векселів. Основна перевага такого кредиту для аграрного підприємства – низька вартість поповнення оборотних засобів (низька процентна ставка по кредиту).

Крім того, серед інших переваг даного виду кредитування В.М. Коваль виділяє такі:

- погоджені кредитні ставки не змінюються залежно від економічної ситуації у країні;

- ліквідність вкладень: вексельний ринок надає можливість продати вексель чи зробити зарахування ним у банку;

- отримуючи вексельний кредит, підприємство має всі переваги вексельного обігу при розрахунках зі своїми партнерами [5, с. 182-183].

На момент видачі переказного векселя особа, зазначена у векселі як трасат, або векселедавець простого векселя повинні мати перед трасантом та/або особою, якій чи за наказом якої повинен бути здійснений платіж, зобов'язання, сума якого має бути не меншою, ніж сума платежу за векселем. Умова щодо проведення розрахунків із застосуванням векселів обов'язково відображається у відповідному договорі, який укладається в письмовій формі. У разі видачі (передачі) векселя відповідно до договору припиняються грошові зобов'язання щодо платежу за цим договором та виникають грошові зобов'язання щодо платежу за векселем [2].

Вексель є перспективною формою розрахунків для вітчизняних підприємств, його використання сприяє укріпленню господарських зв'язків, підвищенню рівня управління грошовими потоками, розв'язанню проблеми нестачі вільних обігових коштів, що особливо важливо для вітчизняних сільськогосподарських підприємств. Як відомо, саме нестача вільних оборотних коштів зумовлена тривалим відволіканням значного їх обсягу у виробництво та недостатньо стійкий фінансовий стан вітчизняних сільськогосподарських підприємств є причиною їхньої низької економічної ефективності.

Особливого значення в практиці передачі боргів набувають векселі у разі простроченої кредиторської заборгованості, погашенні остаточної частини заборгованості за розрахунками під час заліку взаємозаборгованості. Вексель може забезпечити значно інтенсивнішу систему боротьби з неплатежами та за-

боргованістю. Крім того, вексель можна застосовувати в міжнародних кредитних відносинах, тому необхідно налагодити функціонування вексельного обігу на основі сучасного міжнародного вексельного права. В умовах фінансової нестабільності в період скорочення інвестицій та кредитування вексель може використовуватися як засіб відстрочки платежу, забезпечуючи збереження договірних зв'язків між підприємствами. Використання вексельних форм розрахунків у зовнішньоекономічній діяльності слугує утриманню валюти в Україні, особливо в кризовий та післякризовий період [4, с. 100-101].

Всі визначені вище переваги актуальні для сільськогосподарських підприємств, а великі обсяги дебіторської та кредиторської заборгованості (частина якої є безнадійною) більшості з них спонукають до пошуку шляхів удосконалення розрахунків і застосування векселів у зв'язку з цим є дуже перспективним. Але необхідно визнати, що попри значну кількість переваг, вексельна форма розрахунків так і не набула значного поширення.

Спроби популяризувати обіг векселів у сільському господарстві уже здійснювалися. Зокрема, 25 вересня 2013 р. Міністерством аграрної політики проводилась селекторна нарада з місцевою владою та керівниками найбільших сільгосппідприємств. Головна тема – запровадження вексельних розрахунків з аграріями. Мова йшла про реструктуризацію бюджетної кредиторської заборгованості шляхом видачі фінансових казначейських векселів. Згідно з прийнятою 21 серпня 2013 р. Постановою Кабінету Міністрів України, було регламентовано здійснити реструктуризацію фактичної бюджетної заборгованості, що утворилася станом на 1 січня 2014 р., з урахуванням стану її погашення за видатками шляхом видачі органами Державної казначейської служби фінансових казначейських векселів. Видача векселів здійснювалася, зокрема, у рахунок відшкодування з бюджету сум податку на додану вартість, заявлених до відшкодування та підтверджених за результатами перевірки, але не відшкодованих на звітну дату платником податку, який подав до контролюючого органу відповідну заяву, за умови, що сума відшкодування становить не менш як 500 тис. гривень. До 1 січня 2014 року платник податку мав право за власним бажанням отримати бюджетне відшкодування податку на додану вартість у вигляді казначейського векселя. Його видача дорівнювала сумі бюджетного відшкодування шляхом перерахування коштів із бюджетного рахунка на рахунок платника податку. Згідно зі змінами у Податковий кодекс, термін погашення векселів становив до 5 років, а доходність – 5% річних. Ця постанова втратила чинність на підставі Постанови Кабінету Міністрів України на чолі з прем'єр-міністром А. Яценюком 31 липня 2014 р.

Запровадження казначейських векселів мало як свої переваги, так і недоліки. Аналізуючи отриманий досвід, можна сказати, що за відсутності на той час можливості отримання бюджетного відшкодування грошовими коштами багатьом сільськогосподарським підприємствам доводилося погоджуватися із запропонованими умовами. А це означало, що обігові кошти у вигляді бюджетного відшкодування ПДВ відволікаються з господарського обороту на 5 років. Для малих та середніх сільськогосподарських підприємств це може означати втрату платоспроможності, фінансової стійкості та можливості фінансувати наступний цикл виробництва. З одного боку, підприємство може векселями оплачувати всі види податків у держбюджет, але отримати гроші зможе лише тоді,

коли прийде час погашення векселя. З іншого боку, підприємство може продати векселі на вторинному ринку і отримати грошові кошти з дисконтом. Але виникає питання: хто матиме бажання його купити? Крім того, сума дисконту за такими векселями може бути значно завищена. Тому процес обігу казначейських векселів потребує удосконалення.

Враховуючи вимоги Женевської конвенції 1930 року, якою запроваджено Уніфікований закон про переказні векселі та прості векселі, держатель може вимагати від юридичної особи відсотки на рівні шестивідсоткової ставки, якщо інше не було обумовлено, можливо навіть зі сплатою їх в кінці терміну, а термін банківського врахування не обмежений законодавством. Зважаючи на вищевикладене та за умови створення сприятливих банківських умов, врахування банком векселів аграрних підприємств могло б, по суті, являти собою механізм беззаставного довгострокового кредитування аграрних підприємств під низький процент, зі сплатою відсотків у кінці терміну, що б, у свою чергу, стимулювало б розвиток сільськогосподарських підприємств та аграрного сектора в цілому [5, с. 184].

Одним із наслідків податкової реформи 2013 року стало практичне зникнення з фондового ринку такого інструменту, як векселі. Зважаючи на неможливість біржового обігу векселів у межах чинного законодавства, операції з купівлі-продажу векселів почали оподатковуватися за ставкою 1,5%, що не дало привабливості цьому фінансовому інструменту. Якщо у 2012 р. обсяг договорів з векселями, укладених торговцями цінними паперами, сягав 412,1 млрд грн, то за наслідками 2013 р. цей показник скоротився у 120 разів – до 3,4 млрд грн. У 2013 році, паралельно із податковою демотивацією обігу звичайних векселів, було створено передумови до впровадження в Україні міжнародної практики – обігу електронних ордерних цінних паперів (відновлення фінансових векселів – казначейських та банківських). Насправді міжнародний досвід використання електронних векселів доволі обмежений, проте так чи інакше інфраструктуру для обліку електронних векселів було створено [7].

Як слушно стверджує В.М. Коваль, для аграрних підприємств, які інтенсивно використовують векселі, досить привабливою та еластичною формою банківського кредитування є позики, що видаються під заставу векселів. Надання банком кредитів під заставу векселів є кредитною операцією і здійснюється на загальних принципах банківського кредитування. Особливістю цього виду кредитування є порядок надання, зберігання та реалізації застави, якою є векселі. Під забезпечення кредиту приймаються векселі, що видані лише для оформлення грошового боргу за фактично поставленими товарами, виконаними роботами, наданими послугами. Банк приймає векселі в заставу на підставі укладеного з векселедержателем-позичальником договору про заставу, у якому також встановлюється місце зберігання заставлених векселів [5, с. 184].

Однією з головних проблем вексельного обігу в Україні є відсутність інформаційної прозорості. Переважна більшість векселів в Україні використовувалася лише як засіб платежу та врегулювання відносин позики, але практично не застосовувалася в якості альтернативного механізму залучення короткострокових ресурсів на прозорих, конкурентних умовах (за ринковими відсотковими ставками). Також потребують вирішення проблеми оподаткування векселів. Попри всю привабливість такого фінансового інструменту, як вексель, необхідною умовою його

популяризації є виважена державна політика у сфері обігу цінних паперів, що однозначно покращить довіру до векселів як фінансових інструментів.

Висновки з проведеного дослідження. Застосування вексельних розрахунків у господарському обігу сільськогосподарських підприємств дозволить вирішити цілий ряд проблем, серед яких низька оборотність обігових коштів, зумовлена тривалим виробничим циклом, великі обсяги накопиченої дебіторської та кредиторської заборгованості, хронічна нестача обігових коштів, низька платоспроможність.

Дослідження вексельного обігу показало, що у 2005–2009 рр. векселі займали друге місце після акцій за обсягами торгів на фондовому ринку України. Обсяг операцій з торгівлі векселями зріс за цей період у 2 рази. Серед позабіржових фінансових інструментів найбільша частка обсягу торгів також припадає на векселі. Це свідчить про зростання їх значення як засобу розрахунків. Податкові нововведення 2013 р. негативно вплинули на обсяг вексельних операцій, проте переваги розрахунків векселями спонукають до пошуку шляхів їх ефективного впровадження у сільському господарстві.

Основними причинами, що перешкоджають розвитку вексельного обігу в Україні, є: відсутність досвіду його організації, недостатність необхідної інформації та інформаційної прозорості, відсутність інфраструктури вексельного обігу. Ще однією з проблем, яка постає в Україні досить гостро, є відсутність повноцінного вексельного обігу. Лише створення умов, при яких векселем можна буде роз-

рахуватися за придбану сільськогосподарську техніку, обладнання, насіння й інші матеріальні цінності, підвищить зацікавленість і може бути привабливим для сільськогосподарських підприємств.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Про цінні папери та фондовий ринок : Закон України від 23.02.2006 р. № 3480-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3480-15>.
2. Про обіг векселів в Україні : Закон України від 05.04.2001 р. № 2374-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2374-14>.
3. Єрмошенко М.М. Вексель як інструмент регулювання банківської діяльності / М.М. Єрмошенко // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : збірник наук. праць. Т. 16. – Суми : УАБС НБУ, 2006. – С. 20-27.
4. Череп О.Г. Вексельна форма безготівкових розрахунків українськими підприємствами: проблеми та шляхи її удосконалення / О.Г. Череп // Вісник Запорізького національного університету. – 2010. – № 4(8). – С. 99-103.
5. Коваль В.М. Вексельне кредитування як інструмент фінансового забезпечення аграрного підприємства / В.М. Коваль // Економіка та підприємництво [Електронний ресурс] : зб. наук. праць молодих учених та аспірантів / М-во освіти і науки України, ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана» ; [відп. ред. С. І. Дем'яненко]. – К.: КНЕУ, 1997. – С. 181-186. – Режим доступу: <http://ir.kneu.edu.ua:8080/bitstream/2010/355/1/Koval.pdf>
6. Аналітичний огляд ринку облігацій України за 2013 рік [Електронний ресурс] // Національне рейтингове агентство «Рюрік». – Режим доступу : <http://rurik.com.ua>.
7. Векселі: як повернути довіру? [Електронний ресурс] // Офіційний веб-портал асоціації «Українські фондові торговці». – Режим доступу : <http://www.aust.com.ua>.

УДК 339.1-051

Петрова С.А.

кандидат економічних наук,

*доцент кафедри торгового і туристичного бізнесу
Хозяйственной академии имени Д.А. Ценова-Свиштов*

ФУНДАМЕНТАЛЬНЫЕ ИЗМЕРЕНИЯ АССОРТИМЕНТНОЙ ПОЛИТИКИ ТОРГОВОГО ПРЕДПРИЯТИЯ

В современной глобальной экономике устойчивый просперитет объясняется различными источниками. На уровне предприятия одна часть этих источников может фокусироваться на решениях ассортиментной политики. В этом направлении особую значимость имеет степень рациональности сформированного торгового предложения, предопределяющая степень удовлетворенности потребительского спроса. Основная цель предложенной разработки – рассмотреть и интерпретировать сущность и теоретические основы торгового предприятия и на этой базе представить фундаментальные измерения ассортиментной политики, а также детерминировать ключевые решения этой политики, которые в своей совокупности оказывают влияние на результаты осуществляемой торговой деятельности. Приоритетное внимание, которое получают торговое предприятие и проводимая ассортиментная политика, связывают с определенными причинами. Правильный выбор ассортимента обеспечивает торговому предприятию значимые конкурентные преимущества. Именно сложная природа этого выбора обуславливает исследовательский интерес.

Ключевые слова: торговое предприятие, ассортимент, ассортиментная политика, уровни управления ассортиментной политикой.

Petrova S. A. CORE DIMENSIONS OF A COMMERCIAL ENTERPRISE'S ASSORTMENT POLICY

In today's global economy sustainable prosperity is explained by means of different sources. At an enterprise level some of these sources may be focused on assortment policy decisions. In this respect the degree of rationality of the formed commercial proposal predetermining the customer satisfaction degree is of paramount importance. The main purpose of the proposed paper is to examine and interpret the nature and theoretical foundations of the commercial enterprise and on this basis to present the core dimensions of assortment policy, as well as to determinate the key decisions of this policy, which aggregately influence the results of the performed commercial activities. There are certain reasons linking the priority considerations which a commercial enterprise and the implemented assortment policy receive. The correct choice of assortment provides the commercial enterprise with significant competitive advantages. It is namely the complex nature of this choice that provokes the research interest.

Keywords: commercial enterprise, assortment, assortment policy, levels of assortment policy management.